

Profesor Tadeusz Dmochowski (1962–2022). In memoriam¹

Dominik Bień | Uniwersytet Gdański
<https://orcid.org/0000-0001-7033-8216>

W nocy z 16 na 17 marca 2022 roku odszedł od nas dr hab. Tadeusz Dmochowski, prof. UG. Postać, która zapisała się silnie w życiu prywatnym i zawodowym wielu pracowników, studentów, doktorantów i absolwentów Uniwersytetu Gdańskiego. Większość z tych, którzy się z nim zetknęli, zapamięta go jako ciepłą, wspierającą osobę, rzetelnego naukowca i wybitnego dydaktyka.

Tadeusz Dmochowski urodził się 9 września 1962 roku w Gdańsku. Ukończył Szkołę Podstawową nr 73 w Gdańsku-Brzeźnie oraz II Liceum Ogólnokształcące w Gdańsku-Wrzeszczu. W 1988 roku ukończył studia historyczne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Gdańskiego z wynikiem bardzo dobrym, broniąc pracę *Broń defensywna u Homera w świetle archeologii* pod kierunkiem doc. dr. hab. Krzysztofa Głombiowskiego (Dmochowski 1996: 2; Dmochowski b.d.: 1). Temat pracy odległy od późniejszych zainteresowań badawczych Tadeusza Dmochowskiego może dziwić. Pozostaje on jednak w związku ze współorganizowanymi przez późniejszego Dziekana WNS wyprawami studenckimi „Hellada 86” i „Hellada 87” (Dmochowski 1996: 2). Obie wyprawy Profesor lubił zresztą wspominać w prywatnych rozmowach jako przede wszystkim zetknięcie ze światem znajdującym się poza wpływami ZSRR, które prowadziło do realnych trudności finansowych jej uczestników związanych z niekorzystnym przelicznikiem walut.

W latach 1989–1996 pracował jako nauczyciel w Zespole Szkół Medycznych nr 1 w Gdańsku (Dmochowski 1996: 2). W 1996 roku podjął pracę na stanowisku asystenta w Katedrze Nauk o Cywilizacji

¹ Artykuł jest rozszerzoną wersją tekstu, który ukazał się w „Gazecie Uniwersyteckiej” (Bień 2022: 50).

na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego (Protokół... 1996; Polak b.d.: 14). Od tego czasu związał swoje życie zawodowe nierozzerwalnie z naszą uczelnią. W 1998 roku Tadeusz Dmochowski uzyskał stopień naukowy doktora na podstawie rozprawy doktorskiej (liczącej 917 stron!) *Wielkie mocarstwa w walce o kontrolę polityczną nad dorzeczem Amuru*, którą napisał pod opieką prof. Andrzeja Piskozuba (Dyplom 1998). Recenzentami pracy byli prof. Edward Olszewski oraz prof. Andrzej Chodubski. Obie recenzje były pozytywne dla doktoranta. Profesor Chodubski wskazywał m.in. na to, że „temat dysertacji jest przekonujący (...), konstrukcja pracy (...) logiczna i spójna”, a „zawartość merytoryczna rozprawy plasuje ją wśród rzetelnych, bogatych faktograficznie monografii z zakresu historii cywilizacji”. Jednocześnie zdaniem recenzenta „odznacza się ona docieklivością poznawczą w ustalaniu faktów, zdarzeń oraz wykrywaniu związków i zależności (...). Stawiane tezy są starannie uzasadniane i egzemplifikowane rzeczywistością społeczno-ekonomiczną i polityczną w skali regionu oraz powiązań międzynarodowych. Formułowane wnioski są uogólnieniem prezentowanych zjawisk i procesów; są one wyważone i oparte na wykładni metodologii badań historycznych” (Chodubski 1998: 1–2). Z kolei profesor Olszewski uznał, że podjęty przez doktoranta „temat (...) w pełni odpowiada randze dysertacji doktorskiej” (Olszewski 1998: 1). Pozytywnie odnosił się także do „zgrupowanych źródeł i literatury przedmiotu” (Olszewski 1998: 3). W konkluzjach recenzent uznał, że „praca jest wyróżniającą się dysertacją doktorską, o dużych walorach naukowych i poznawczych” oraz zaproponował „skierowanie pracy do nagrody i opublikowanie” (Olszewski 1998: 8).

W tym samym roku, po jednomyślnym głosowaniu Rady Wydziału Nauk Społecznych, został zatrudniony na stanowisku adiunkta (Dmochowski 1998: 11). W 2010 roku na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce na podstawie rozprawy *Radziecko-chińskie stosunki polityczne po śmierci Mao Zeonga* (Dyplom... 2010), a w 2011 roku został mianowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego (Akt mianowania 2011).

Zajmował wiele istotnych stanowisk w strukturach Instytutu Politologii, Wydziału Nauk Społecznych i Uniwersytetu Gdańskiego. W latach 2002–2012 był zastępcą dyrektora Instytutu Politologii (Powołanie... 2002; Powołanie... 2005), a w latach 2012–2016 dyrektorem tego instytutu (Powołanie... 2012). Był również kierownikiem Zakładu Krajów Azji i Afryki (2011–2013) (Powołanie... 2011), kierownikiem Zakładu Studiów Pozaeuropejskich (2013–2016) (Powołanie... 2013) oraz kierownikiem Zakładu Stosunków Międzynarodowych (2016–2022). Ukoronowaniem kariery organizacyjnej było wybranie Profesora Dmochowskiego przez społeczność WNS na dziekana, którą to funkcję pełnił on od 2016 roku do swojej śmierci (Pożegnanie ... 2022).

Profesor Dmochowski był również członkiem stowarzyszeń naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz International Political Science Association

(IPSA) (Formularz oceny ... 2017). Zasiadał też w komitetach redakcyjnych i naukowych wielu czasopism, takich jak „Studia Orientalne”, „Gdańskie Studia Międzynarodowe”, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej”, „Cywilizacja i Polityka”, „Progress. Journal of Young Researchers” (Formularz oceny... 2017). Był także członkiem Komitetu Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk (Formularz oceny... 2017).

Tadeusz Dmochowski był wielokrotnie honorowany nagrodami Rektora UG za działalność zarówno naukową, jak i organizacyjną. Pierwsze z wyróżnień otrzymał w 2001 roku za książkę *Rosyjsko-chińskie stosunki polityczne (XVII–XIX w.)*. Został również odznaczony srebrnym medalem „Za Długoletnią Służbę” w 2013 roku i Srebrnym Krzyżem Zasługi w 2020 roku (Formularz oceny ... 2013; Formularz oceny ... 2021).

W swojej pracy naukowej podejmował zagadnienia związane m.in. ze stosunkami międzynarodowymi w Azji Północno-Wschodniej, rosyjsko-chińskimi stosunkami politycznymi, przemianami politycznymi w Rosji oraz cywilizacjami i relacjami międzycywilizacyjnymi. Był autorem czterech monografii naukowych: *Mandżuria i Przyamurze w okresie zierzchu dawnych potęg (koniec XIX w.–1917 r.)*; *Rosyjsko-chińskie stosunki polityczne (XVII–XIX w.)*; *Interwencja mocarstw na Syberii i Dalekim Wschodzie (1918–1922)*; *Radziecko-chińskie stosunki polityczne po śmierci Mao Zedonga*. Opublikował również wiele artykułów związanych zarówno z wyżej wymienionymi obszarami badawczymi, jak i z politologią jako dyscypliną i Instytutem Politologii na UG (Baza wiedzy UG).

O roli Tadeusza Dmochowskiego w życiu uczelni mogą świadczyć wspomnienia jego współpracowników zawarte w „Gazecie Uniwersyteckiej”. Rektor UG prof. Piotr Stepnowski uznaje, że był to „człowiek niezwykle pozytywny i zwyczajnie – dobry. Do tego, co nie zawsze idzie w parze, potrafiący mierzyć się z trudnościami wynikającymi z zarządzania, najpierw Instytutem Politologii, który współtworzył a potem – największym wydziałem na Uniwersytecie Gdańskim” (Stepnowski 2022: 51). Przewodniczący Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” UG dr hab. Franciszek Makurat podkreśla z kolei, że „Profesor Dmochowski był człowiekiem skromnym, wyjątkowym, oryginalnym, oddanym przyjacielem i zaangażowanym społecznikiem” (Makurat 2022: 52). Do tego wieloaspektowego portretu zmarłego dołączają również wspomnienia magistranta i ostatniego doktoranta profesora dr. Kornela Bielawskiego, dla którego szczególnie istotne we współpracy z promotorem było „dawanie przestrzeni”:

przez cały okres pisania pracy magisterskiej nie poczułem się ani przez chwilę do niczego zmuszony. Przeciwnie, rozmawialiśmy o pomysłach i ich ujęciach, wspólnie szukaliśmy odpowiedzi na bieżące pytania i weryfikowaliśmy ewentualne wątpliwości, a po godzinie wychodziłem z jego gabinetu gotowy do napisania kolejnego fragmentu pracy. Jego optymizm i gotowość do podejmowania proponowanych tematów były zastrzykiem energii oraz inspiracji, prawdziwego entuzjazmu badawczego (Bielawski 2022: 52).

Uroczystości pogrzebowe Profesora Dmochowskiego odbyły się 23 marca 2022 roku na Cmentarzu Garnizonowym w Gdańsku. Dr hab. Jarosław Nocoń pożegnał Dziekana

WNS następującymi słowami, które jak się wydaje mogą posłużyć za podsumowanie niniejszego wspomnienia:

Mógłbym mówić o setkach jego zasług, ale najbardziej pamiętam Tadeusza jako człowieka wielowymiarowego. Był niezwykle empatyczny, uczulony na krzywdę najsłabszych. Nie omijał przygód na szlaku życia, a jednocześnie był skłonny do zadumy i refleksji egzystencjalnej. Zgodnie z łacińskim powiedzeniem *non omnis moriar* – Tadeusz pozostanie z nami (Jakubowski 2022).

Bibliografia

Akt mianowania, 2011, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Baza wiedzy UG, Profil pracownika, <https://repozytorium.bg.ug.edu.pl/info/author/UOG8de79deb-5bd542ce9699d247e3c011b5/Profil%2Bosoby%2B%25E2%2580%2593%2BTadeusz%2BDmochowski%2B%25E2%2580%2593%2BUniwersytet%2BGda%25C5%2584ski?r=author&tab=&lang=pl> (dostęp: 18.05.2022).

Bielawski K., 2022, b.t., „Gazeta Uniwersytecka”, nr 4.

Bień D., 2022, *Profesor Tadeusz Dmochowski (1962–2022)*, „Gazeta Uniwersytecka”, nr 4.

Chodubski A., 1998, *Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Tadeusza Dmochowskiego pt. Wielkie mocarstwa w walce o kontrolę polityczną nad dorzeczem Amuru*, ss. 917, Archiwum Uniwersytetu Gdańskiego 1319/7.

Dmochowski T., 1996, *Życiorys*, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Dmochowski T., 1998, *Podanie o zatrudnienie na stanowisku adiunkta*, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Dmochowski T., b.d., *Kwestionariusz osobowy*, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Dyplom uzyskania stopnia naukowego doktora, 1998, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Dyplom uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego 2010, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Formularz oceny pracowników naukowo-dydaktycznych/dydaktycznych/naukowych za lata 2010–2013 (do maja), 2013, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Formularz oceny pracowników naukowo-dydaktycznych/dydaktycznych/naukowych za lata 2015–2017, 2017, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Formularz oceny pracowników naukowo-dydaktycznych/dydaktycznych/naukowych za lata 2017–2021, 2021, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Jakubowski M., 2022, *Non omnis moriar. Pożegnanie prof. Tadeusza Dmochowskiego*, <https://ug.edu.pl/news/pl/3002/non-omnis-moriar-pozegnanie-prof-tadeusza-dmochowskiego> (dostęp: 18.05.2022).

Makurat F., 2022, b.t., „Gazeta Uniwersytecka”, nr 4.

Olszewski E., 1998, *Opinia o dysertacji doktorskiej Mgra Tadeusza Dmochowskiego p.t.: Wielkie mocarstwa w walce o kontrolę polityczną nad dorzeczem Amuru*, Archiwum Uniwersytetu Gdańskiego 1319/7.

Polak E., b.d., *Opinia o doktorze Tadeuszu Dmochowskim*, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Powołanie do pełnienia funkcji dyrektora Instytutu Politologii, 2012, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Powołanie do pełnienia funkcji kierownika Zakładu Krajów Azji i Afryki, 2011, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Powołanie do pełnienia funkcji kierownika Zakładu Studiów Pozaeuropejskich, 2013, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Powołanie do pełnienia funkcji Zastępcy Dyrektora ds. Dydaktycznych w Instytucie Politologii, 2005, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Powołanie do pełnienia funkcji Z-cy Dyrektora ds. Dydaktycznych Instytutu Politologii, 2002, Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Pożegnanie dr hab. Tadeusza Dmochowskiego, prof. UG, https://wns.ug.edu.pl/media/aktualnosci/109921/odszedl_dr_hab_tadeusz_dmochowski_profesor_uniwersytetu_gdanskiego_dzian_wydzialu_nauk_spolecznych (dostęp: 17.05.2022).

Protokół z posiedzenia Komisji do spraw zatrudnienia na etacie asystenta w Katedrze Nauki o Cywilizacji Wydziału Nauk Społecznych z dn. 16 maja 1996 r., Dział kadr Uniwersytetu Gdańskiego: akta pracownika.

Stepnowski P., 2022, b.t., „Gazeta Uniwersytecka”, nr 4.

Biogram

Dominik Bień – pracownik Instytutu Politologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Do jego zainteresowań badawczych należą: historia myśli politycznej XIX i XX wieku, myśl polityczna opozycji w PRL, historia szkolnictwa wyższego w Trójmieście.

Dominik Bień – an employee of the Institute of Political Science at the Faculty of Social Sciences at the University of Gdańsk. His research interests include the history of political thought in the 19th and 20th centuries, the political thought of the opposition in the People's Republic of Poland, and the history of higher education in the Tri-City.